

GAZETA W. KSIĘSTWA POZNAŃSKIEGO.

**PRZEDPŁATA:**

czwtercrocennie dla miasta Poznania 1 tal. 20 sgr.
na całe Prusy 2 tal.

INSERATY:

1 sgr. 3 fen. od wiersza na $\frac{1}{4}$ szerokości
przyjmują się tylko w ekspedycji.

Drukiem i nakładem Drukarni Nadwornej W. Deckera i Spółki w Poznaniu. — Redaktor odpowiedzialny: N. Kamiński w Poznaniu.

Telegraficzna wiadomość Gaz. W. Ks. Pozn.

Paryż, 7. Kwietnia. — Dzisiejszy „Monitor“ zamieszcza dekret, w którym orzeczono, że biskup w Moulins nadużył swojej władzy.

Telegraficzne wiadomości.

Londyn, 6. Kwietnia. — Dziś ogłoszono rozkaz tajnej rady, mocą którego zakazuje się dowóz do Anglii bydła, rogów i skór z portów nadbałtyckich a mianowicie pruskich, rosyjskich i meklemburgskich, tudzież z portów położonych nad fińską zatoką lub między tą i Lubeką znajdujących się.

Paryż, 6. Kwietnia. — Na giełdzie było z początku wiele ruchu, później ustał i mało zawierano interesów.

Madryt, 6. Kwietnia. — Według nowej reformy parlamentu ma senat być złożony z dwóch klas senatorów, z których jedna będzie mianowana dożywotnie, druga będzie przechodzić w spadku.

Berlin, 8. Kwietnia. — N. Pan raczył nadać kr. bawarskiemu porucznikowi Heilman w Monachium i muzykantowi Wurst w Królewcu order orła czerwonego 4ej kl., a bar. Clotarowi von Firks dla niego samego godność hrabiowską z nazwiskiem von Blankensee Firks.

Berlin, 8. Kwietnia. — W dzisiejszym Staatsanzeigerze czytamy najwyższe rozporządzenie z d. 16. Marca 1857. r. dotyczące potwierdzenie banku prowincjonalnego poznańskiego pod nazwiskiem prowincjonalnego banku wielkiego księstwa poznańskiego na akcje założonego. Potwierdzenie najwyższe towarzystwa, jakoteż jego statutów brzmi jak następuje:

Po utworzeniu się towarzystwa na akcje w Poznaniu pod nazwiskiem „Prowincjonalnego banku akcyjnego Wielkiego Księstwa Poznańskiego“, celem prowadzenia bankowych interesów kapitałem zakładowym jednego miliona tal., potwierdzam w skutek sprawozdania z d. 8. Marca r. b. założenie banku prowincjonalnego oraz przyłączony statut notaryalny, a na mocy prawa z 17. Czerwca r. 1833 (Zbiór praw str. 75) udzielam niniejszem towarzystwu pozwolenie do wystawiania not aż do ilości 1 miliona tal. pod warunkami ustanowionymi w tych statutach. Do §: 39. statutu stanowią, że nadzwyczajne walne zgromadzenia mają się odbywać w Poznaniu. Formularze akcji i dywidend wydawać się mających przez towarzystwo mają być przez Was przepisane. — Moje to rozporządzenie wraz z statutem prowincjonalnego banku Wielkiego Ks. Poznańskiego na akcje założonego, ma być przez Zbiór praw do wiadomości podane. Charlottenburg d. 16. Marca 1857.

FRYDERYK WILHELM.

v. d. Heydt. Simons. Bodelschwingh.

Do ministra handlu, przemysłu i robót publicznych,
ministra sprawiedliwości i ministra skarbu.

Berlin, 7. Kwietnia. — Najświeższe wiadomości. Nord donosi, że konferencje paryskie przyjęły w sprawie newszatskiej za zasadę wynagrodzenie Prus pieniędzmi za utratę tego księstwa. Po przyjęciu tej zasady, żadna przeszkoda nie stawa załatwieniu tej sprawy.

Patrie zamieszcza w kolumnach swoich wiadomość mającą cechę urzędową, że spór między Danią i Niemcami jest czysto sprawą niemiecką. Zaprzeczono więc pogłoskom od niejakiemu czasu obiegającym, jakoby Francja sprawę tę podciągnąć chciała pod sąd europejski. Z tego następnie wypływa, że gabinet kopenhaski nie mogąc liczyć na pomoc mocarstw zagranicznych, skłonniejszym się okaże na żądania niemieckie.

Wiadomości ostatnie, które z Indyi nadeszły do Londynu, nic nie wspominają, aby cesarz chiński naganął gubernatorowi swemu w Kantonie Yeh postępowanie przeciw Anglikom, a więc o pokoju nie myśli. Rząd angielski też się nie ludzi nadzieją, iż przyjdzie wkrótce z Chinami do pokoju, z tego powodu czyni przygotowania do wielkiej i zaciętej wojny.

Independance Belge uzupełnia dyplomatyczne dokumenta, dotyczący sporu wczętego między Sardynią i Austryją. Zamieszcza odpowiedź hr. Cavoura na werbalną notę ministra austriackiego hr. Buola, nadając jej formę pisma odwołującego posła sardyńskiego margrabiego Cantona z Wiednia. Pismo to datowane jest na d. 24. Marca, umiarkowane co do formy, ale z osnowy nie możemy tuszyć, aby dobre porozumienie wkrótce nastąpiło między Wiedniem a Turynem.

Minister sardyński nie wchodzi dalej w kwestyę sporu i ogranicza się jedynie na oświadczeniu, że od chwili jak hr. Paar poseł austriacki w Turynie podał pismo odwołujące go z posady, uważa za rzecz zwyczajem usświęconą, niewchodzić bliżej w zażalenia austriackie. W końcu donosi hr. Cavour, że król sardyński nie ma zamiaru dalej utrzymać swego posła w Wiedniu, skoro

dwó cesarski nie jest reprezentowany w Turynie. Z tego powodu powierza poddanych sardyńskich w cesarstwie austriackim opiece pana Bourqueneya.

Z Paryża donoszą, że wyrok w radzie stanu wypadł przeciw biskupowi w Moulins.

— Komisya izby panów odrzuciła niemal jednogłośnie przyjęty przez izbę deputowanych projekt względem podwyższenia ceny za sól ustanowionej.

— W ostatnich czasach zajmowano się w Niemczech głównie podniesieniem handlu i przemysłu. Austryja pracuje nad porozumieniem się ze związkiem celnym niemieckim i względem zaprowadzenia jednostajnej monety tak srebrnej jakoteż złotej. Co do porozumienia się z związkiem celnym niemieckim, tak w Niemczech jakoteż Prusach stan kupiecki życzy sobie otworzenia drogi na wschód przez Austryją, a ku temu służyć może zniesienie cła między Austryją i związkiem celnym niemieckim. Już w tej mierze podano wnioski do rządu i uznano przychylność Austrii na tej drodze, ponieważ wiele ceł zniżyła na towary niemieckie i pruskie, przez co ułatwiła zbliżenie się do związku celnego niemieckiego. Mimo tych widoków podnoszą się liczne głosy w Niemczech, aby Austrii nieotworzono tak wolnego wstępu do Niemiec, przezco by więcej zaszkodziła ich handlowi i przemysłowi, niż dopomogła, ponieważ targi nad morzem bałtyckim i północnym, które oświadczył związek celnym niemieckim, zalaneby zostały przez przemysł austriacki. Ponieważ żywotną jest zasadą w handlu, aby unikać niebezpiecznego współzawodnictwa, można więc uważać za rzecz pewną, iż związek celnym opierać się będzie życzeniu Austrii, aby jej północne targi otworzone zostały, bo to więcejby szkody przyniosło, aniżeli otworzenie południa korzyści Niemcom północnym. Co się tyczy złotej monety, różne doręczono wnioski ministerstwu pruskiemu, ponieważ wzmaga się obawa między kupcami, iż moneta srebrna coraz stawać się będzie rzadszą, przez wysyłanie jej do Azji, jak to ostatnie okazały sprawozdania. Za jedyny środek zapobieżenia temu niedostatkowi pieniędzy srebrnych poczytują zaprowadzenie waluty złotej obok srebrnej. Wiele o tem rozprawiano w kołach dobrze poinformowanych o stosunkach handlowych i potrzebach giełdowych, uważano, że nie jest rzeczą zbawienną zaprowadzić waluty na oba rodzaje pieniędzy i dla tego rzecz co do złota w układach między Austryją i Prusami zawieszono. Powody podane nie są nam znane, ale do nich liczymy niepewność, jaka panuje pod względem produkcji złota i ztąd wypływających następstw. Chcą przeto doczekać się skutku i wpływu tej pomnożonej produkcji, bo zaprowadzenie stopy jednostajnej w złocie ogromne może skutki pociągnąć w stosunkach giełdowych i majątkach. W Wiedniu atoli uwagami temi wcale się nieodstraszają i pragną, aby sprawę tę co rychlej wzięto pod roztrząsanie.

Królestwo Polskie.

Kilka razy mówiliśmy już w dzienniku naszym o żegludze parowej wiślańskiej, ciesząc się z jej wzrostu, przedstawiając korzyści dla kraju z tego przedsiębiorstwa płynące, oraz potrzebę rozwinięcia parowej i zwykłej żeglugi na innych rzekach kraju naszego, uregulowania ich biegu, uprzętnienia zawał w ich korycie, słowem rozwinięcia komunikacji wodnych, tych najpierwszych i najtańszych ze wszystkich środków komunikacyjnych. Dzisiaj dołączamy także krótką naszą uwagę w tym przedmiocie przy podaniu ogłoszenia o rozpoczęciu się wkrótce żeglugi parowej wiślańskiej.

Dyrekcya żeglugi parowej wiślańskiej ogłasza: iż 6. Kwietnia rozpocznie się żegluga parowa pasażerska tak na dolnej jak na górnej Wiśle, a mianowicie: paropływ nr. 8 „Płock“ i nr. 9 „Włocławek“ odpływać będą z Warszawy do Nieszawy (granica pruska) codziennie o godzinie 6ej z rana, wyjawszy w niedzielę; paropływ nr. 10 „Pilica“ i nr. 11 „Narewa“ odpływać będą z Warszawy do Nowej Aleksandryi (Puław) codziennie o godzinie 4½ z rana, wyjawszy w niedzielę; z Puław do Zawichosta paropływy nr. 2 „Wisła“ i nr. 7 „Kazimierz“ odpływać będą codziennie, wyjawszy w niedzielę, o godzinie 5ej z rana. Przystań do zapisywania pasażerów na podróż po dolnej Wiśle znajduje się pod Tarasem zamkowym, a na podróż po górnej Wiśle powyżej mostu przy ulicy Bednarskiej.

Dać tu winniśmy z naszej strony uwagę. Życzyćby należało, aby Zarząd Królestwa Polskiego przyszedł w pomoc Spółce żeglugi parowej, temu tak korzystnemu dla całego kraju przedsięwzięciu, a to przez dokładniejsze uregulowanie biegu i pogłębienie koryta Wisły i jej przypływów; gdyż wykonanie tej pracy przechodzi środki Spółki, a nader korzystne dla ogółu, kosztem publicznym czynione być winno. Dotychczas regularny bieg parowców na górnej Wiśle nawet z Warszawy do Puław często jest przerywany z powodu płytkości wody, i Spółka na straty wystawiona przez uszkodzenie się statków na przeszkodach w korycie leżących; a przecież Wisła w całym górnym biegu ma zawsze dosyć wody do zniesienia parowców, lecz wody te rozlewają się po miłkiem, szerokim a nierównym korycie. Z tego to powodu że-

gluga parowa wyżej Zawichosta przedsiębrana nie jest, chociaż i tutaj dostatek jest wody, a gdyby tylko usypanemi tamami koryto jej pogłębione i uregulowane zostało, parowce mogłyby regularnie aż do Krakowa dochodzić. Każdy prawie czuje wielkie korzyści dla kraju, gdyby na całej tej rzece przepływającej znaczną część jego, krążyły parowce co dzień lub co dni kilka ale regularnie, co ważnym jest dla handlu warunkiem.

W ogóle urządzenie i uregulowanie komunikacji wodnych, tych najtańszych środków przewozu a przeto najlepszych szczególnie dla płodów surowych wielkiego miejsca potrzebujących, jest jedną z najpierwszych potrzeb krajowych. Bóg uposażył płaski równy kraj nasz dostateczną siecią wód spławnych, rozsnutą szeroko i do wszystkich prawie jego kończyn dochodzącą. Lecz bardzo mało dotąd zrobiliśmy w celu użytkowania tej sieci wód i połączenia z sobą odrębnych jej części, co przy równości kraju jest możebną i niewielkich nakładów wymagającą pracą. Wprawdzie wiślana sieć wód połączona jest kanałami z dniewową i niemieńską, a dniewowa z dźwińską; ale połączenia te nie są dostateczne dla żeglugi, a prócz tego ani koryta rzek nie są uregulowane, ani żegluga na nich urządzona, tak na głównych arteriach wodnych, Wisła, Niemnie, Dnieprze i Dniestrze, jak na ich przyływach. Na najbliższej wiślańskiej np. sieci wód, żegluga parowa urządzona wprawdzie została na Wiśle staraniem zasłużonego krajowi obywatela, hr. Andrzeja Zamojskiego. Lecz koryta tej rzeki dotychczas nieuregulowano, a na żadnym z jej znaczniejszych przyłyków nie krąży parowce, chociaż Pilica z lewego brzegu wpadająca, a Dunajec, San, Wieprz, Bug i Narew z prawej wpływającej strony, mogą na znacznej części swego biegu nosić statki parowe, byle tylko ich bieg sprostowany i koryta z zawał uprzątnięte było.

Francya.

Paryż, 4. Kwietnia. — Wczoraj nastąpiło w radzie stanu skazanie biskupa z Moulins znaczną większością. Mianowicie trzy punkta zdecydowały radę stanu do orzeczenia się przeciw biskupowi: że zawieszal w urzędowaniu księży dycecezalnych, że ogłosił bez zezwolenia władz statuta synodalne i że nadwreżył prawa konkordatu.

— Konferencya w celu załatwienia sprawy newszatełskiej nie miała dziś posiedzenia.

— Paryż zawiera dziś artykuł o konflikcie między Niemcami i Danią względem Księstw. Paryż stawia po stronie Danii i domaga się, aby się za dość stało życzeniom jej, przedstawienia sprawy tej przed kongres. Zarazem powstaje Paryż na Skandynawizm i Niemieckość, domaga się jedności Danii, która zostając w przyjaźni z Francją tworzyłaby mogła przeciwwagę na północy pewnym wpływem.

(*Kor. Cz.*) Francya życzy sobie, aby sprawa holsztyńska była poddana pod konferencyę. Ma ona w tem podwójny interes: swego wpływu w Europie i dobro Szwecyi, a nawet skandynawizmu. La Presse ogłosiła nowy a zapowiedziany przez nią artykuł o skandynawizmie w odpowiedzi na okólnik ministra von Scheele. Bawi mnie Indépendance szczerząc się, że odkryła znaczenie Szwecyi i skandynawizmu w dzisiejszej polityce francuskiej i europejskiej. Wiecie, że piszę o tem od dwóch lat.

W sprawie austriacko-piemonckiej jest widocznie ręka rosyjska. Rosya podburzała Piemont, aby sprowadzić wojnę między dwoma narodami, wciągając w nią Francją i tym sposobem przenieść węzeł polityki z północy na południe. Nad tem le Nord od roku pracował. Zapewniają, że Francya i Anglia przesyłały do obu dworów noty napisane w jednakowym sensie, noty rozumiejące nalegające na załatwienie nieporozumień drogą zobopólnych koncesyj. Francya dobrze życzy Włochom i Piemontowi, chce reform, dzieli może nawet widoki Piemontu w Parmie i Modenie, ale na tem przestaje. Rozszerzenie się Piemontu w stronę wschodnią nie wchodzi w interesa Francyi. Pamiętajcie, że roku 1848 p. Mignet przyplącił straceniem urzędu przeciwną opinią. Interesa Francyi jako kontynentalne, są zwrócone ku północy.

Morning Star wykrył w mowie lorda Clarendona, powiedzianej na bankiecie ratuszowym, ustęp który zataił inne dzienniki angielskie. Mówiąc o Rosyi, lord tak się wyraził: »Trzeba czasu i to czasu bardzo krótkiego, aby zawiązało się trwałe przymierze między dwoma narodami, które mają tyle wspólnych interesów.« Le Nord zapisał zaraz to oświadczenie. Hrabina Chreptowicz ambasadorowa rosyjska otworzyła zaraz w Londynie swe salony. Czy lord Clarendon lęka się już przewagi Francyi w Europie? Czy Rosya nie mogąc oderwać Francyi od Anglii, zwraca się do Anglii? Byłem zawsze skłonny do uwierzenia, że przymierze anglo-rosyjskie jest prawdopodobniejszem do prawdy niż przymierze francusko-rosyjskie. Anglia może się zbliżyć do Rosyi, bo zapewniła bezpieczeństwo Indyi, bo zawarła dobry traktat z Persją i utrudziła postęp Rosyi na Kaukazie.

Trudno powiedzieć z pewnością czy Francya pragnie obalenia lorda Palmerstona, ale co jest niezawodnem, to to, że pragnie, aby do nowego parlamentu weszło jak najwięcej ludzi nowych.

Interesa hrabiego de Morny zostały ułożone w Paryżu. Ambasador powróci i zostanie zastąpionym w Petersburgu przez księcia Grammont de Guiche obecnie w Turynie. Do Turynu będzie posłany hr. de Latour d'Auvergne, a do Florencyi baron de Maleret. Pan de Frazał obecny pełnomocnik francuski w Sztokholmie, z którego cesarz jest kontent, będzie posłany do Flagi i zastąpiony przez hr. de Digeon.

Miałem przyjemność spotkania się na jednym wieczorze francuskim z Władką czarnogórską, jego żoną i jego trzema dworzaninami. Władka jest mężczyzną młodym, niskim, mającym nos dość gruby. Tylko w jego oczach widać górala i żołnierza, przywykłego do mierzenia się z podstępami. Żona jego jest młoda, różowa i prawie przystojna. Władka był w czarnym fraku, żona jego była ubrana jak Paryżanka. Dworzanie przeciwnie byli w narodowym ubiorze: w trzewikach, pończochach, spodniach greckich, czamarkach białych wyszywanych złotem lub wykładanych robotami srebrnymi, w sobolowych kołpakach, przepasani szalami, w które były wrazone kindzały i pistolety wytwornej roboty zdobyte na Turkach. Dworzanie mieli na piersiach wiele krzyżów i medalów rosyjskich, a na kołpaku orzeł dwugłowy, pod którym wisiał lew. Typ dworzan Władki jest śliczny, prawdziwie słowiański, postawa ich jest silna i kształtna, oko piękne, nos foremny, usta pełne dobroci. Przemówiłem do nich po polsku i zostałem zrozumiany. Rozmawialiśmy ze sobą przez godzinę prawie zażyłe. Zdziwiony tak długą rozmową Paryżan-

nina z ludźmi, którzy nie mówią tylko po czarnogórsku, Władka zbliżył się do mnie. Chociaż nie bardzo dobrze mówi on po francusku, mówi prędko, obficie, a nawet bez ogródki. W jego wielomówności i nieukrywaniu finesów, w jego częstem przewracaniu oka, jest coś co przypomina Wołochów i Rumunów. Powiedział mi, że pokłada wiele nadziei w cesarzu, że cesarz obiecał mu zrobić dla Czarnogóry wszystko co będzie można. Towarzyszy mu p. Wukowicz serbski agent w Paryżu i baron d'Avril zastępujący p. Cor, w ministerium spraw zagranicznych, Orientalista i Słowianin, który wkrótce ożeni się z panną Odobesko Rumunką. Władka wyjedzie za tydzień do Londynu, wróci do Paryża za parę tygodni i w miesiąc potem uda się do siebie przez Wiedeń. Synowcowie jego dobrze się uczą w kolegium paryskim. Zapewnił mnie o tem z pewną dumą jeden z dworzaków. Nadmienię, że dworzanie byli bardzo czysto ubrani i że nie byli żenowani w salonie.

Anglia.

Londyn, d. 4. Kwietnia. — Times odzywa się dziś w ten sposób: W nowym parlamencie nietylko będzie większość po stronie lorda Palmerstona, ale w izbie niższej będzie zasiadywało z 100 deputowanych, którzy nie byli członkami dawniejszego parlamentu, i wbrew wszelkiej gadaniny, że było nie potrzeba odwoływać się do kraju w sprawie chińskiej, naród przecie inne objawił zdanie, odpowiadając na odezwę przez wybór znacznej liczby nowych członków. W tych nowych mężach, w tych niewycieczonych rekrutach mieści się wiele siły roboczej, i jest rzeczą lorda Palmerstona umieć jej użyć stosownie. Nie można zaprzeczyć, że stanowisko lorda Palmerstona po załatwieniu sprawy chińskiej, jest w wyższym niż zwykle stopniu osobiste. To wprawdzie samo przez się nie jest nie złego; w takim razie wszystko zawisło od pewnej osobistości. Jeżeli minister nie odpowie oczekiwaniom, jakie miano o nim, jeżeli nie zdoła dowieść, że jest mężem, jakim go lud upatrzył — a lud go sądzić będzie wedle swęj modły — tedy wpadnie na innych ludzi, których nie braknie. Na przeciw sobie nie stoją tylko dwa stronnictwa że 40tu neutralnemi i niezawisłymi członkami parlamentu, ale lord Palmerston będzie musiał walczyć z innymi przewodzcami, jako to z Disraelim, Gladstonem, lordem John Russellem i Cobdenem, z mężami przeto, przedstawiającymi rozmaite odcienia polityczne, u których ten i ów znajdzie dla siebie schronienie, przytułek. Przy najmniejszej prowakacji może zwolennik lorda Palmerstona między temi czterema sekcyami jedną wynaleść, która odpowie chwilowym jego potrzebom, albo może z innymi za jedną linię ciągnąć, a jednak być na oko zwolennikiem ministerstwa. Gdzie będzie chodziło o kwestyę własności gruntowej, połączy się on z Disraelim, w sprawach kościelnych, kolonialnych albo finansowych z p. Gladstonem, w sprawie konstytucyjnej z lordem Russellem, a w kwestyi ekonomicznej z p. Cobdenem. Skład obecny izby niższej nastęrcza wiele powodów do spełnienia małych politycznych przestępstw, zamiast jednej wielkiej zbrodni, do małych kradzieży zamiast jednego wielkiego łupieństwa, do ciągłych zawinień przeciw dyscyplinie, zamiast rokосу, i do pokątnych koteryi, zamiast otwartego zerwania. Jest pora, w której zasady muszą przejść przez ogień probierczy, i nie jeden próby tej niezniesie. Ludzie w tej albo w następnej sesji rozejdą się w różne strony, jeżeli ich lord Palmerston wszystkich nie połączy w pracy, jeżeli nie ogłosi pewnej stałej polityki, jeżeli niewystąpi natychmiast z projektami swemi do prawa, jeżeli z naciskiem ich i śmiało nie będzie obronił, i nie dając czasu parlamentowi do zejścia na bezdroża.

Austria.

Gazeta wiedeńska podaje depezę gabinetu austriackiego do hr. Paar, jak następuje:

Jesteśmy w możności udzielić następujące w autentycznym przekładzie depezę gabinetu ces. austriackiego z d. 16. Marca r. b., w moc której odwołanem zostało poselstwo cesarskie z Turynu:

Przekład polecenia c. k. ministra spraw zagranicznych hr. Buol Schauenstein do c. k. sprawującego czynności w Turynie hr. Paar, poddatą: Wiedeń 16. Marca 1857.

»Zaraz za powrotem N. cesarza do stolicy, zasięgnąłem rozkazów JCMi pod względem depezy hr. Cavoura z d. 20. Lutego, będącej odpowiedzią na zażalenia, jakie miał Pan poleczone przedstawić pomienionemu ministrowi.

Otóż jestem w możności oddać Panu te wrażenia, jakie akt ten sprawił na cesarzu i zarazem naznaczyć Panu poniżej jak sobie masz postąpić.

Wyjaśnienia dane nam przez hr. Cavoura dalekiemi są od zadowolenia nas we wszystkich punktach. Wprawdzie minister ten przyznaje głośno i publicznie, że dziennikarstwo piemonckie posunęło się do nader zasmucających wybryków. Potępia on takowe jawnie. Chętnie zapisujemy wyznanie to z taką szczerością uczynione, i umiemy ocenić uczucia, które oświadczenie to wywołały. Lubo więc co do tego punktu uznajemy zgodność obustronnego widzenia rzeczy, byłoby nam wszakże niepodobna przystać na uwagi przytoczone przez hr. Cavoura do tego oświadczenia. W rzeczy samej, p. prezydent rady ministrów uważa się być od tej chwili uwolnionym od wszelkiego obowiązku przytłumienia nadużyć dziennikarskich, które sam przecież przyznaje, odkąd wskazał obcemu rządowi drogę sądową jako najlepszy do tego środek.

Zdaje się, jakoby sam chciał uwolnić się od wszelkiej odpowiedzialności, pozostawiając obcym rządowi prośbu i nie pytając o resztę, inicjatywę w przytłumieniu podobnych nadużyć.

Tego sposobu zapatrywania się my nie podzielamy. Wprawdzie system taki mógłby być wystarczającym w nadużyciach zwykłych — że się tak wyrażę — przypadkowych, bez których się najzaciejsze nawet dziennikarstwo nie obejdzie; wszelako nie sądzimy, aby takie bierne zachowanie się rządu miejscowego dało się wtedy usprawiedliwić, kiedy nadużycia dziennikarstwa, jak w zachodzącym tutaj przypadku, przybierają formę stałego systemu mieszczańczego w sobie najwidoczniejsze napaści na traktaty, jeżeli wreszcie namiętność i bezwstydnosć tych wykroczeń dochodzi aż do otwartego wzywania do buntu w kraju ościennym, nawet aż do apologii królobójstwa. W obec tak niesłychanego złego, obstajemy przy naszym zdaniu, że honor i obowiązek każdego rządu wymaga, aby zjednął uszanowanie dla własnej powagi swojej, i czynami swemi okazał, że nie tylko sam chce szanować traktaty, ale również wcale nie myśli na to zezwolić, aby takowe przez własnych jego poddanych były zaczepiane.

Jeżeli wreszcie pojęliśmy należycie do czego odpowiedź hr. Cavoura zmie-

rza, to zdaje się jakoby minister ten mniemał, iż zażalenia nasze ograniczają się jedynie i wyłącznie do polemiki dziennikarskiej, gdy tymczasem takowe zarówno mają za cel swój owo zachęcenie bądź milczące bądź jawne, jakie dzienniki w zachowywaniu się rządu znajdują.

Hr. Davour przesyła nam zapewnienie, że nigdy nie dopuści, aby na pomniku, który ma stanąć na uczczenie armii sardyńskiej, cokolwiek zamieszczono, nem było, coby mogło obrażać uczucia nasze lub naszego wojska, zapewnienie, żeśmy z powodu którego żałować nam przychodzi, iż jesteśmy wtem położeniu, żeśmy je wywołali, a które miałyby dla nas daleko większe znaczenie, gdyby nam było dane z własnej pobudki. Uznając zresztą zamiar, jaki temu oświadczeniu słudane z własnej pobudki. Uznając zresztą zamiar, jaki temu oświadczeniu słudane z własnej pobudki. Uznając zresztą zamiar, jaki temu oświadczeniu słudane z własnej pobudki.

Wprawdzie zaręcza hr. Cavour w imieniu swojego rządu, iż stałem jego jest postanowieniem dopilnować całej obszerności względem sąsiadów swoich tych zobowiązań i obowiązków, jakie nań wkładają prawo narodów i traktaty. Ale niechaj dozwoli nam zapytać się, czy z zapewnieniami temi zgadza się owo pobłażanie, z jakim niby zmuszony jest przyglądać się nieustającym napascom dziennikarskim na istniejącą w moc traktatów układ terytoryalny, — czy mianowicie przyjmowanie przezeń osobiste tych licznych adresów, napełnionych jeden w drugi czczemi mrzonkami jedności Włoch, zdradzających jeden w drugi dążność oziębienia w poddanych ich obowiązków ku swym rządóm, — czy to wszystko zgadza się z brzmieniem i duchem traktatu pokoju, w moc którego król sardyński zrzekł się wszelkich tytułów i pretensji do posiadłości leżących z tamtej strony granicy sardyńskiej naznaczonej aktem zamykającym kongres wiedeński. Czyż hr. Cavour mniema, że przyjmując takie deputacje i odbierając podobne adresy od obcych poddanych żadnymi szczególnymi węzłami z Sardynią nie połączonych, dał należyte tłumaczenie międzynarodowemu obowiązkowi Piemontu względem Austrii i innym swoim sąsiadom? Czy przekonaniam wewnętrznym nie budziło w nim wyrzutów, iż takowemi czynami podniecał szkodliwe namiętności i ożywił ciągle zaczepki nienawistnych dzienników?

Co do tego punktu mniemamy, iż służy nam prawo oczekiwać od hr. Cavoura objaśnień; one same jedne byłyby zdolne podać nam właściwą miarę wartości jaką mamy kłaść na jego zaręczenia, iż pragnie szanować traktaty.

Gdybyśmy nakoniec sami już gotowi byli pominąć przeszłość i dane nam przez hr. Cavoura zapewnienia poczytać za wróżbę lepszej przyszłości, — to czyż on sam nie pozbawił nas tego środka, kiedy właśnie w chwili wręczenia depeszy zapewnienie to zawierającej, Correspondance Italienne wychodząca w Turynie, pod tymże samym dniem nas zawiadamia, że pan prezydent rady ministrów przyjmował deputację obywateli Modeny i Reggio, którzy mówią o związkach łączących ich z Piemontem, które wprawdzie siła mogła być chwilowo stargać, lecz wierność utrzyma je w całej swjej mocy? Odwołujemy się do dobrej wiary hr. Cavoura, pytając: czy przyjęcie takiego adresu, który — co tu nadmienić wypada — nie jest pojedynczym wypadkiem, zgadza się z poszanowaniem jakie się winno traktatom, jak również z zapewnieniem równocześnie nam przez niego udzielonem? Albo czyż powinien był mniemać, iżbyśmy mogli może znaleźć zadosyć uczynienie za takie naruszenie traktatów w procesie drukowym, opierając się na tej jednej okoliczności, że redaktor dziennika poważył się ogłosić czyn, którego się dopuścił minister królewski, lub przynajmniej, którego tenże nigdy się nie wyparł?

Hr. Cavour zapuszcza się obszernie w skargi na nadużycia dzienników austriackich, które, przypuściwszy nawet że byłyby uzasadnione, nigdyby nie zmieniły natury sporu; jednakowoż skarga zanieśiona przez nas do niego, nie daje mu żadnego powodu do zaradzenia zlemu przez nas wskazanemu. Nie znalazł on i jednego słowa, aby się kazał nam spodziewać, że stan tak anormalny ustanie. Owszem, wszystko każe nam oczekiwać, że bynajmniej nie myśli zaprzestać postępowania, którego skutki wydają mu się być tak zadawalniające.

Jak długo ten stan rzeczy nie ulegnie zmianie, nie przystoi godności cesarza, aby dyplomatyczny jego reprezentant dłużej jeszcze pozostawać miał w Turynie świadkiem demonstracji, mających mniej więcej na celu zachwiać wierność należną traktatom i nowe sprowadzić zakłócenia. Z tego powodu wzywam Cię panie hrabio, abys opuścił Turyn i zdał nam osobiście sprawę o dalszych wyjaśnieniach, jakieby może pan prezydent rady ministrów poczytał za właściwe nam udzielić. Możesz Pan, zawiadamiając hr. Cavoura o swoim odjeździe, wyrazić mu nasze ubolewanie z tego powodu, iż przywieźdzeni jesteśmy do konieczności, która nam jest przykrą i której zawsze jeszcze spodziewaliśmy się uniknąć.

Powiedz mu Pan, że z upragnieniem wyglądamy tój chwili, kiedy umiarkowańszy stan rzeczy dozwoli reprezentantowi Austrii zająć napowrót miejsce swoje w Turynie. Dokończysz mu Pan, że co się nas tyczy, nie widzimy najmniejszej przeszkody, aby margrabia Cantono, który bynajmniej nie jest narazony na podobne nieprzyjemności, i którego czcigodne postępowanie chętnie uznajemy, pozostał śród tego w Wiedniu. Mógłby on liczyć na to, że wszędzie napotka wszelakie względy, należne publicznemu jego charakterowi. Przejęci życzeniem, aby krok obecnie uczyniony, żadnej nie przynosił szkody wzajemnym interesom obu krajów, przedsięwierzemy zresztą w tój chwili potrzebne środki na granicy, aby nieobecność Twoja panie hrabio nie wypadła na szkodę obustronnych spokojnych poddanych, i żeby fakt chwilowego przerwania naszej dyplomatycznej działalności w Turynie, nie przynosił uszczerbku w stosunkach prywatnych. Pokładamy zaufanie, że po Twym panie hrabio wyjeździe, poddani cesarscy bawiący w Piemencie nie przestaną używać zupełnej opieki praw krajowych; na przypadek jednak, gdyby który z nich potrzebowwał reprezentacji dyplomatycznej u władz królewskich, dwór królewsko-pruski na prośbę naszą skłonił się, aby upoważnić do tego reprezentanta swojego w Turynie.

Proszę Cię panie hrabio, abys niniejszą depeszę odczytał hrabiemu Cavour. Proszę przyjąć itd.

Włochy.

Hrabia Cavour wyprawił pod dn. 24. Marca z Turynu notę do marszesa Cantono, w której mu donosi o zerwaniu stosunków dyplomatycznych z Austryą. Początek aktu tego brzmi:

Onegdaj udzielił mi hr. Paar depeszę hrabiego Buola, w której mu zalecano, przy powtórnem przytoczeniu kilkokrotnie przez rząd cesarsko-austriacki wytoczonych przeciw Sardynii zażaleń, aby zażądał paszportów swych i opuścił Turyn ze wszystkimi osobami, które go otaczały. Chociaż hr. Buol w przerzeczonej depeszy oświadcza, że w skutek tego odwołania dalszemu pobytowi Pana, w Wiedniu jako posła naszego, nie stawa nic na zawadzie, nieuznał przecie król za rzecz stosowną, mieć przy dworze austriackim agenta dyplomatycznego, gdy Austrya nie chce być zastąpioną przez swego dyplomata w Turynie. Oznajmij Pan przeto ministrowi austriackiemu spraw zagranicznych postanowienie to, i przedsięwzięj środki do powrotu z wszystkim do Piemontu. Udzielając to hrabiemu Buol przytoczysz mu zarazem zapewnienie, że poddani austriaccy i nadal cieszyć się będą w państwach króla opieką ustaw i zapewnieniami im prawami, powiesz Pan prócz tego, że rząd sardyński wszelkiego doloży starania, aby interesa prywatne jak najmniej ucierpiały przez to przerwanie stosunków dyplomatycznych.

Księstwa Naddunajskie.

Mianowanie kajmakamem Mołdawii księcia Vogoridesa niepodobalo się bardzo stronnictwu Zjednoczenia i wywarło przykry wpływ na to stronnictwo — jak piszą korespondenci z Turcyi do Ostdeutsche Post i Oester. Ztg. Stronnictwo to oburzyło się i uskarża się jednogłośnie, że sultan znów powierzył zarząd Mołdawii Fanaryotom, którzy tyle już złego Księstwom Naddunajskim wyrządzili. W istocie Vogorides jest Fanaryotą, bo pochodzi z greckiego rodu, a jedynie na mocy naturalizacji należy do bojarów mołdawskich. Ojciec jego stary książę Vogorides, powszechnie przez Turków Stefanaki-bej nazywany, żyje dotąd w Konstantynopolu i mimo swego podeszłego wieku należy do rady sultana, który często zasięga jego zdania w ważnych rzeczach gdyż książę w ciągu swego długiego, ruchliwego i pełnego wypadków życia używany był w wielu poselstwach, miał udział w ważnych sprawach i zna doskonale stosunki europejskie, a lord Redcliffe przyjaźni jego zawdzięcza nie jeden przewrót w rządzie tureckim, który wprawił w zdumienie świat polityczny europejski.

Kronika miejscowa.

Poznań, 8. Kwietnia. — Stan wody w rzece Warcie nie jest pomyślnym dla żeglugi. Zniżył się do czterech stóp, co jest o tę porę rzeczą nadzwyczajną, nie masz widoku, aby się podniósł, bo zeszlęj zimy nie mieliśmy śniegów, a wiosna tegoroczna należy do suchych. Z tego powodu ruch na kolei żelaznej naszej ożywił się i nie masz dnia, w którymby ogromne pociągi z produktami nie przechodziły. Dwie, a czasem trzy lokomotywy ciągną długie szeregi wozów obciążonych zbożem, drzewem, granitami, węglami i innymi przedmiotami handlu, które częścią w Poznaniu pozostają, częścią idą dalej do Szczecina. Szereg 50 do 60 wozów nie jest osobliwością i siła lokomotyw musi być wielka, gdy teraz przypadki nie zdarzają się zatrzymywania się pod górą, na której stoją szeregi poznańskich wiatraków, a któredy prowadzi kolęj w znacznej czystości do dworca. Dawniej rozdzielano podobne pociągi na kilka oddziałów i mozolnie je wprowadzano, teraz zaś cały ogromny pociąg naksztalt ogromnego boasa wije się po znacznym zakręcie i stawa bez przeszkody w dworcu poznańskim. Odbieramy więc zamówione towary i najrozmaitsze przedmioty potrzebne w bardzo krótkim czasie, a do tych policzyć możemy płyty granitowe, które sprowadza pan Krzyżanowski budowniczy, dostarczając do domu każdemu po 10 sgr. za stopę kwadratową. Pokazuje się ztąd, jaką korzyść odnosi Poznań z zaprowadzonych kolei żelaznych, i jaki ponosił uszczerbek, gdy był ograniczony na komunikacją główną tylko rzeką lub mozolną po drogach bitych. Jeżeli jeszcze towarzystwo górnośląskie wybuduje kolęj do Bydgoszczy, będziemy mieli komunikacye ułatwione na główne strony handlu i nie będziemy w kłopotcie, gdy żegluga na Warcie zostanie przerwana.

— W zeszlým tygodniu było w zakładach chorych miłosierdzia 140, w instytucie żydowskim 13.

Rozmaite wiadomości.

— Archiwum w Wenecyi jest największe na całym świecie. Hojnością cesarzew nadzwyczajnie zubożacone i utrzymywane w najpiękniejszym porządku, mieści się w 298 salach, których ściany pokryte są pułkami. Gdyby te pułki ustawiono w jednym rzędzie, toby długość w prostej linii wynosiła 26,000 metrów, czyli 7½ mil francuskich. Ale i ta ogromna przestrzeń nie wystarcza jeszcze na pomieszczenie 8,664,700 zeszytów, w których zebrane są same dokumenta. Pewien Wenecyanin obliczył, że 1000 biegłych pisarzy pracując dziennie po 8 godzin, dopiero w 734 lat zdołaliby przepisać całe archiwum. Więc 1000 pisarzy, którzyby się byli wzięli do pracy, kiedy Krzyżacy zatknęli swe chorągwie na wałach Jerozolimy, ledwo po dziś dzień skończyliby tę olbrzymią robotę.

Wiadomości handlowe.

Berlin, 7. Kwietnia.

Pszenica 48—80 tal.

Zyto 40—41 tal., na dostawę wiosenną 40½—¼—½ tal., na Maj Czerwiec 40½—41—40¾—41 tal., na Czerwiec Lipiec 41¼—½—¼—½ tal., na Lipiec Sierpień 41 tal., na Wrzesień Październik 38—¼ tal.

Olej rzepiowy na Kwiecień 17½ tal., na Kwiecień Maj 17 tal., na Czerwiec Lipiec 16—½ tal., na Wrzesień Październik 14½ tal.

Okowita bez beczki 29½ tal., na Kwiecień i Kwiecień Maj 30¼—29¾ tal., na Maj Czerwiec 30½—30 tal., na Czerwiec Lipiec 30¾—7/8 tal., na Lipiec Sierpień 31—30½ tal.

Szczecin, 7. Kwietnia.

Pszenica na dostawę wiosenną 69 tal.

Zyto 40—41 tal., na dostawę wiosenną 40½—40¼ tal., na Maj Czerwiec 40½ tal., na Lipiec Sierpień 41 tal., na Wrzesień Październik 39 tal.

Olej rzepiowy 16¾ tal., na Kwiecień Maj 16½ tal., na Wrzesień Październik 14½ tal.

